

Christopher West

DOBRÁ ZPRÁVA O SEXU A MANŽELSTVÍ

Odvážné odpovědi
na nesmělé otázky

e-knihy

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, pořídte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/eknihy>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky
www.paulinky.cz

Christopher West

DOBŘÁ ZPRÁVA O SEXU A MANŽELSTVÍ

**Odvážné odpovědi
na nesmělé otázky**

© St. Anthony Messenger Press, Cincinnati, Ohio, 2007

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2010

Petrská 9, 110 00 PRAHA 1

Tel.: 222 311 206

E-mail: paulinky@paulinky.cz

www.paulinky.cz

ISBN 978-80-86949-86-4 (Tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-203-3 (PDF)

ISBN 978-80-7450-204-0 (ePub)

ISBN 978-80-7450-205-7 (Kindle/mobi)

Mé milované nevěště Wendy

*Bez její lásky k mému mužství bych nebyl tím, kým jsem,
ani bych nenapsal tuto knihu*

PŘEDMLUVA

Vsadím se, že většina z vás, kdo otevíráte tuto knihu, už slyšela o „krizi povolání“ v církvi. Tato skutečnost se stala v posledních třiceti letech oblíbeným tématem rozhovorů. Byly o ní napsány tisíce článků. Pravděpodobně jste některé z nich četli.

A také se vsadím, že většina těchto rozhovorů a příspěvků se týkala kněží nebo zasvěcených osob – jak je jich málo a proč jich v budoucnosti bude ještě méně. Samozřejmě potřebujeme víc kněží a zasvěcených osob – v některých oblastech je jejich úbytek nesmírně vážným problémem.

A vsadím se, že velmi málo těch článků a rozhovorů se zabývalo tou nejzásadnější krizí povolání: krizí manželství a rodinného života. Bůh volá každého z nás jménem, abychom – každý svým vlastním způsobem – měli účast na jeho stvořitelském díle. *Všichni* jsme povoláni. Manželství je povolání. Rodičovství je povolání. Není náhoda, že většina kněží a zasvěcených osob pochází z věřících, praktikujících a milujících katolických rodin. Láska mezi manželi je v mnoha směrech základním kamenem, na němž se buduje každé další křesťanské povolání. Pevná manželství a rodiny tvoří vitální, radostnou církev. Platí to ale i naopak: rodiny, jejichž láska k Bohu je vlažná a zbožnost pouze vnějšková, oslabují všechny ostatní dimenze katolického života. Církev proto nevyhnutelně potřebuje muže a ženy, kteří rodinám poskytnou příklad a vedení, jež potřebují.

Z této knihy poznáte, že Christopher West mezi takové lidi patří: píše srozumitelně, optimisticky, je věrný církvi a plný horlivosti pro Ježíše Krista a pro evangelium. Jako manžel a otec čerpá ze své vlastní zkušenosti. Zná obtíže i radosti manželského života. O námitkách proti učení katolické církve ví z první ruky, protože se s nimi sám

musel potýkat. Má úžasný dar podat důležité pravdy jednoduchým jazykem – živě a přesvědčivě vysvětluje nejen to, *co* katolická církev učí, ale i *proč* to učí.

Bezpochyby tím nejkřehčím a nejradostnějším poutem v manželské lásce je sexuální intimita. Zároveň je však poutem nejčastěji špatně pochopeným a pokřiveným. Proto je svědectví lidí, jako je Christopher West, tak cenné. V knize *Dobrá zpráva o sexu a manželství* zpřístupňuje dnešním manželům „teologii těla“ papeže Jana Pavla II. srozumitelným, působivým a vhodným jazykem. Jeho úvahy o církvi a antikoncepci jsou opravdu mimořádné. Tato malá knížka je v jistém smyslu jakýmsi „katechismem katolické církve o sexualitě a manželství“ – proto může sloužit jako vynikající pomůcka při předmanželské přípravě, vzdělávání dospělých a manželských obnovách.

Není to však ani teoretická práce, ani učebnice. Jde spíše o zdroj „prakticky zaměřené výživy“, protože neustále ukazuje, že upřímná snaha vyrovnat se s problematikou sexuality a manželství nás staví tváří v tvář k celému poselství evangelia a smyslu našeho života. Má v titulu *Dobrá zpráva* z velice dobrého důvodu. Je knihou o našem lidství a o dramatu stvoření člověka, jeho pádu a vykoupení v Ježíši Kristu, což je skutečně *dobrá zpráva* – protože v Kristu nacházíme sílu žít podle pravdy.

Udělejte něco pro církev i pro sebe: přečtěte si tuto knihu, čtěte ji znovu a znovu. A povzbudte k tomu každého, koho znáte.

Pokud chcete něco udělat s „krizí povolání“, můžete začít právě zde.

*Charles J. Chaput OFMCap.,
denverský arcibiskup, Colorado*

PODĚKOVÁNÍ

Chci velmi poděkovat následujícím mužům a ženám, kteří mi pomohli, aby se tato kniha stala skutečností:

- papeži Janu Pavlu II., bez jehož moudrosti by tato kniha jednoduše nemohla existovat;
- všem profesorům na Institutu Jana Pavla II. za vědomosti, které jsem od nich získal – patří mezi ně zvláště William May, Lorenzo Albacete, David Schindler, Mary Shivanandanová, Stanisław Grygiel a Robin Maas;
- celému vydavatelství Servant Publications, obzvláště Bertu Ghezzimu za víru ve mne od prvního dne, kdy jsem mu řekl o svém úmyslu napsat tuto knihu, a Paulu Thigpenovi za pomoc při editaci rukopisu;
- arcibiskupu Chaputovi za napsání předmluvy a povzbuzování při práci;
- Franovi Maierovi za podporu mé práce;
- Rebecce Knoellové a Heleně Diazové za pomoc při studiu;
- Jeanette Stackhouseové za přečtení a připomínkování všech kapitol;
- P. Jamesi Morenovi za pomoc s částí týkající se kanonického práva;
- Michaelu Kowalewskému za informace o počátcích feminismu;
- Davidu Morrisonovi za pomoc s osmou kapitolou;
- Williamu Mayovi, otci Richardu Hoganovi a otci Gerardu Beigelovi za pomoc při doladění konečné verze rukopisu;
- Gregu Weidmanovi za připomínky a korekturu celého textu
- a Wendy Westové za vyvážení mého mužského pohledu připojením „ženské perspektivy“.

ÚVOD

Člověk nemůže žít bez lásky. Je sám sobě nepochopitelnou bytostí a jeho životu chybí smysl, nepozná-li lásku, nesetká-li se s ní, nezakusí-li ji, nepřivlastní-li si ji nějak a neprokazuje-li ji sám aktivně druhým. Proto právě Kristus Vykupitel [...] zjevuje plně člověka člověku samému.

Jan Pavel II.¹

V sedmdesátých a osmdesátých letech, kdy jsem dospíval, jsem měl mnoho otázek a námitek týkajících se učení katolické církve o sexu a manželství. Když mě zaplavily hormony, vyhodil jsem oknem všechno, co jsem se kdy o čistotě naučil. Během let, která následovala, jsem však za své sexuální chování musel draze zaplatit.

Jako mladý student jsem prožíval hluboké a bolestné pochybnosti o své vlastní mužské identitě. Nemohu popřít, že velkou část těchto bolestí a nejistot jsem si způsobil sám svými postoji a chováním v oblasti sexuality. Nespoutaný promiskuitní život rozšířený na našem internátě to všechno jen prohluboval.

Příběhy o „sexuálních úspěších“, kterými jsme se jako mladí studenti chlubili (a nepochybně je zveličovali), mě stále častěji nutily zamyslet se nad tím, jakých špinavostí jsou muži schopni se dopustit. Za každým „úspěchem“ stála nějaká žena – zneužitá a odkopnutá.

Vrcholem všeho byla jedna noc, kdy jsem byl na jednom internátním pokoji svědkem znásilnění během rande. (Mimochodem – byl to katolický internát.) Tento zážitek mě neustále pronásledoval: Jak někdo

¹ *Redemptor hominis* (dále RH), 10.

může zacházet se ženou, jako by to byla jen „věc“ určená k sexuálnímu potěšení? Ale čím více jsem si kladl tuto otázku v souvislosti s tím, co jsem viděl, tím více jsem si uvědomoval, že stejnou otázku musím položit i sám sobě.

Nikdy jsem nikoho neznásilnil, říkal jsem si. *Opravdu se ale tak moc liším od toho chlápka v tom, jak o ženách přemýšlím a jaký postoj k nim mám? Copak i já nepoužívám své přítelkyně ke svému sexuálnímu potěšení?* Když jsem nakonec dostal odvalu být k sobě upřímný, musel jsem uznat, že nejsem o moc lepší než on.

V tomto okamžiku hlubokého sebezpytování jsem dostal vztek na Boha: „Tys dal mužům hormony!“ stěžoval jsem si. „Způsobují mi i všem okolo jen samé problémy. Co mám s nimi dělat? Chci znát pravdu! O čem celý ten sex je? Co to znamená být mužem?“

Touto modlitbou jsem se vydal na cestu za pravdou ohledně sexu. Kristus řekl: „Hleďte, a naleznete“ (Mt 7,7). Tak jsem hledal.

Abych to zkrátil, co jsem nakonec našel, byly spisy Jana Pavla II. Byl to člověk, který promýšlel a předkládal učení církve o sexu a manželství hluboce pronikavým a originálním způsobem. Jeho dílo spustilo novou „sexuální revoluci“, která slibuje to, co její předchůdkyně dát nemohla: opravdové uspokojení naší touhy, která hýbe námi všemi – touhou milovat a být milován.

Přínos Jana Pavla II. je dokonce tak velký, že za dvě třetiny toho, co kdy katolická církev řekla o těchto tématech, vděčíme právě jemu. Průměrný katolík však bohužel o tomto jeho díle neví téměř nic. Věřím, že když se jeho myšlenkám dostane té pozornosti, jakou si zaslouží, svět zažije obnovení manželství a rodin a rozkvět skutečné kultury života. Bude to nové jaro, o kterém tento papež tak často hovořil.

Několik měsíců jsem věnoval četbě papežovy *Teologie těla*², dokumentu *Familiaris consortio* (O úkolech křesťanské rodiny v současném

2 *Teologie těla* je souborný název přibližně 130 promluv, které Jan Pavel II. pronesl na svých

světě)³ a jeho knížky *Láska a odpovědnost*⁴. Co jsem se v nich dozvěděl, mě hluboce zasáhlo. Tenhle starý celibátní papež se nějak dokázal do-
tknout právě toho místa v mém nitru, které mě nejvíce znepokojovalo, a pomohl mi dát tomu všemu smysl.

Byl schopen vysvětlit nejen to, *co* církev učí, ale i *proč* to učí, tak, že ukázal mimořádnou krásu Božího záměru, proč nás stvořil jako muže a ženy. Radikálně tím změnil to, jak jsem vnímal sám sebe jako muže, jak jsem se díval na ženy, jak jsem chápal církev a Boha. Zkrátka změnil můj pohled na... *na všechno*. Tehdy jsem poznal, že chci zbytek svého života strávit studiem papežových myšlenek a jejich sdílením s ostatními.

Teď se výuce poselství církve o sexu a manželství věnuji na plný úvazek. Pravidelně přednáším o těchto tématech různým skupinám posluchačů. Všude, kam přijdu, mi lidé kladou upřímné a detailní dotazy ohledně učení církve. Přicházejí s otázkami a pochybnostmi, které je velmi tíží a které se týkají jejich života i života jejich milovaných. Tyto otázky a pochybnosti si zaslouží upřímné, přímé a důkladné odpovědi – odpovědi, které se staví k této nejintimnější

střeďečních generálních audiencích od 5. září 1979 do 28. listopadu 1984. V nich Jan Pavel prostřednictvím rozboru biblických textů týkajících se těla, sexuality, manželství a povolání k celibátu a panenství představil hluboký vhled do povahy lidské osoby a významu našeho „snubního povolání“, jaký nikdy předtím nebyl formulován. Mnohé z těchto postřehů najdete v první kapitole této knihy. Zde budeme toto dílo citovat jako *Teologii těla* s uvedením data generální audiece. Teologie těla vyšla česky poprvé v roce 2005 v nakladatelství Paulínky a už v roce 2006 v třetím rozšířeném a opraveném vydání. Odkaz na další literaturu o „teologii těla“ najdete na konci této knihy. Mnoho informací v angličtině se nachází i na stránkách christopherwest.com.

3 Toto dílo vyšlo roku 1981 po biskupské synodě o rodině konané v roce 1980. Představuje excelentní a podrobný výklad katolické nauky o sexualitě, manželství a rodinném životě.

4 Dostupný je slovenský překlad: KAROL WOJTYŁA: *Láska a zodpovednosť*. Bratislava, Metodicko-pedagogické centrum 2003. Toto dílo poprvé vyšlo v Polsku roku 1960, osmnáct let před tím, než se Karol Wojtyła stal papežem. Tato kniha, která vychází z mnoha let rozhovorů a pastorační práce s mladými lidmi, snoubenci a manželskými páry, zkoumá běžnou lidskou zkušenost, aby ukázala, že katolické morální učení o sexu a manželství dokonale odpovídá důstojnosti lidské osoby. „Personalistická“ filozofie, jak se přístup Jana Pavla II. nazývá, tvrdí, že osoby jsou subjekty, vůči nimž jediným odpovídajícím postojem je láska. Osobu nesmíme nikdy chápat jako pouhý předmět k užívání. Wojtyła v knize argumentuje, že když lidé odmítnou požadavky katolické sexuální etiky, nevyhnutelně proměňují lidi v předměty k užívání.

oblasti lidského života zpříma a způsobem, který pomáhá lidem pochopit zdánlivě „nesmyslné“ a „zastaralé“ učení církve.

Když na základě vlastní zkušenosti a s pomocí toho, co jsem se naučil od Jana Pavla II., vysvětluji nauku církve, lidé říkají: „Jak to, že jsem celý život chodil do katolických škol a nikdy jsem o tom neslyšel?“ Jiní reagují se slzami v očích: „Kdybych o tom věděl dříve, možná bych nemusel zažít tolik bolestí a dopustit se tolika chyb.“

Tato kniha vznikla na základě takových rozhovorů. Je to kniha, kterou mi pomohli napsat lidé, jako jste vy. Shromáždil jsem v ní otázky a pochybnosti od lidí svobodných, od novomanželů i párů, které spolu žily v manželství deset, dvacet, čtyřicet či více let, od katolíků, protestantů a nevěřících, od šťastně i nešťastně ženatých nebo vdaných i od těch, kteří museli projít bolestí rozvodu. Tyto otázky zde předkládám a postupně se jim věnuji.

Po vzoru Jana Pavla II. se první kapitola věnuje biblickým základům Božího plánu se sexem a manželstvím. Další kapitoly jsou uspořádány tematicky a mají podobu otázka-odpověď. Snažil jsem se na to, co lidi zajímá, odpovídat co nejpodrobněji. I když na některou vaši otázku nenajdete odpověď přímo, získáte informace, pomocí nichž budete schopni sami dojít k solidní odpovědi z pohledu katolické víry.

Někteří čtenáři možná hned nalistují odpověď na určitou konkrétní otázku. To je v pořádku, je ale třeba mít na paměti, že kapitoly na sebe vzájemně navazují. Abyste získali úplný obrázek o dané věci, je lepší procházet kapitoly postupně. Velmi doporučuji věnovat čas i poznámkám pod čarou. Kromě odkazů obsahují také užitečné informace a doporučené knihy.

Vroucně se modlím, aby vám tato knížka bez ohledu na váš životní stav a věk pomohla poznávat, chápat, žít a zakoušet nádhernou pravdu o lidské lásce. Ona je totiž odleskem Božích věcí, předchutí nebe – dokonalého naplnění našich nejniternějších tužeb.

Christopher West

VELIKÉ TAJEMSTVÍ

Položení základů

„Veliké tajemství“, jímž je církev a lidstvo v Kristu, nemůže existovat bez „velikého tajemství“, jež je vyjádřeno v bytí „jedním tělem“ [...] v realitě manželství a rodiny.

Jan Pavel II.¹

Učení církve o sexu a manželství je *dobrou zprávou*. Tuto skutečnost musíme zdůraznit hned na začátku. Je dobrou zprávou, protože je pravdou o lásce a pravá láska je naplněním člověka.

Učení církve o sexu a manželství je ale také náročným poselstvím. Je tomu tak proto, že pravda o lásce je vždycky náročná.

Když hledáme pravý význam sexuality, dotýkáme se podstaty naší existence jako muže nebo ženy. Setkáváme se s našimi nejhlubšími touhami a přáními a současně s největšími obavami, zraněními, sobectvím a hříchy. Právě v tom spočívá ona náročnost: pokud chceme objevit pravdu o naší sexualitě, musíme se postavit tváří v tvář realitě našeho lidství – tomu dobrému, ale i zlému. To nás nevyhnutelně vede ke kříži. Protože Kristus nám tím, že nám ukazuje pravdu o lásce, odhaluje smysl života.

¹ *List rodinám* (dále LR), 19; mírně upraveno.

„Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás“ (Jan 15,12). Tato Kristova slova jsou souhrnem smyslu života i smyslu lidské sexuality. Ve své podstatě se sexuální morálka týká vyjadřování Boží lásky našimi těly. Proto Jan Pavel II. říká, že když žijeme podle pravdy naší sexuality², naplňujeme smysl samotného našeho bytí a existence.³

Platí to ale i opačně. Když podle pravdy své sexuality nežijeme, zcela se mýjíme se smyslem naší existence. Přicházíme o pravou radost a štěstí.

Diskuse o sexuální etice proto nejsou pouze o rozdílech v etických názorech, výkladu Písma nebo o autoritě církve versus osobní svědomí. Ne, týkají se něčeho hlubšího. Polemiky o sexuální morálce jsou v konečném důsledku diskusí o samotném smyslu života.

Církev vždy hlásala, že Kristus přišel na svět nejen proto, aby nám odhalil smysl života, ale také aby nám dal milost k překonání našich strachů, zranění, našeho sobectví a našich hříchů, abychom tento smysl života mohli žít. Opravdová láska je možná. Tento příslib nám nabízí církev ve svém učení o sexu a manželství. To je ta dobrá, úžasná zpráva!

Když je to však tak „skvělá zpráva“, můžete se ptát, proč tolik lidí učení církve kritizuje? Nalijme si čistého vína. Lidé nesouhlasí s učním církve v mnoha oblastech, když si ale s něčím v nauce katolické církve neberou servítky, téměř vždycky se to týká sexu a rozdílů mezi mužem a ženou. Ať už jde o postoj církve k antikoncepci („Lidičky, vždyť jste sto let za opicema!“), k rozvodu a novému manželství („Jak můžete být tak necitliví?“) nebo kněžství vyhrazenému pouze mužům („To je jasný důkaz, že církev utlačuje ženy.“), tyto výtky se nakonec týkají našeho pojetí sexuality a úlohy mužů a žen.

2 „Sex“ v angličtině znamená jak sexuální aktivitu, tak pohlaví, bytí mužem nebo ženou. To je třeba mít na paměti během četby celé knihy, když se hovoří o *sexu a sexualitě* – pozn. překl.

3 Srov. *Teologie těla*, 16. ledna 1980.

Právě proto je tak důležité, abychom správně pochopili, co nám Bůh o povaze lidské sexuality zjevil. I když panuje rozšířený názor, že křesťanství se na sex dívá negativně, při rozjímání nad Písmem objevíme, že Boží plán se sexualitou a skutečností, že jsme muži a ženy, je mnohem úchvatnější, než by si kdokoli kdy dokázal představit. Je doslova *ne-uvěřitelný* (angl. in-credible). Toto „veliké tajemství“ můžeme přijmout pouze vírou.

Ústřední místo sexuality v Božím plánu

Sex a naše bytí mužem a ženou není v žádném případě nějakou okrajovou záležitostí. Jan Pavel II. přímo říká, že povolání k „snubní lásce“, odhalené prostřednictvím naší pohlavnosti, je „fundamentální [tj. základní] prvek lidské existence ve světě“.⁴ Je to věc nejvyšší důležitosti. Papež dokonce trvá na tom, že když neporozumíme pravdě a smyslu naší sexuality, nemůžeme pochopit křesťanství.⁵

Sama Bible je od první do poslední stránky příběhem o manželství. Začíná manželstvím Adama a Evy v knize Genesis a končí „svatbou Beránkovou“ – manželstvím Krista a církve – v knize Zjevení. Láska Boha k jeho lidu je v celém Starém zákoně popisována jako láska ženicha k nevěstě. V Novém zákoně Kristus tuto lásku *ztělesňuje*. Přichází jako nebeský Ženich, aby se navždycky spojil se svou Nevěstou – s námi.

Můžeme tedy říci, že Božím plánem od věčnosti je s námi se „zasnoubit“ (srov. Oz 2,19). Bůh nám chtěl odhalit tento plán tak, abychom jej nemohli přehlédnout, a proto jej vtiskl přímo do našeho bytí

⁴ *Teologie těla*, 16. ledna 1980.

⁵ Srov. LR, 19.

mužem a ženou. Znamená to, že téměř všechno, co nám Bůh chtěl oznámit na zemi o tom, kým je on, kým jsme my, jaký je smysl života a důvod, proč nás stvořil, jak máme žít, a dokonce jaký je náš konečný cíl, je nějak obsaženo v pravdě a smyslu sexuality a manželství. To je důležitý základ.

Pojďme se na něj podívat blíže.

Muž a žena: obraz Trojice

Kniha Genesis vlastně obsahuje dva popisy stvoření. V prvním čteme o tom, že Bůh stvořil člověka ke svému obrazu a své podobě jako muže a ženu (srov. Gn 1,27). Znamená to, že vzájemné doplňování se muže a ženy nějak zrcadlí to, jaký je Bůh. Jako muži a ženy činíme viditelným neviditelné Boží tajemství.

Co je tím neviditelným Božím tajemstvím? Svatý Jan to výstižně shrnuje: „Bůh je láska“ (1 Jan 4,8). O tomto verši často uvažujeme tak, že vyjadřuje Boží lásku k nám. To je jen část jeho významu. Ještě před tím, než nám Bůh projevil svou lásku, je Bůh láska *sám v sobě*, ve vztahu tří osob Trojice.

Bůh je sám v sobě *společenství osob* dávající život. Otec se od věčnosti v lásce dává Synu. (V Písmu čteme, že Syn je Otcův „milovaný“; srov. Mt 3,17.) Syn věčně přijímá Otcovo darování a dává mu sám sebe. A láska mezi nimi je tak skutečná, tak hluboká, že *je* jinou věčnou osobou – Duchem svatým.

Toto, kromě jiného, zjevuje naše bytí stvořené k obrazu a podobě Boha: jsme povoláni milovat tak, jak miluje Bůh, ve *společenství osob* dávajícím život. Zvláštním způsobem to naplňujeme jako muž nebo žena. Muž je ve svém bytí disponován k tomu, aby sám sebe daroval ženě. Žena je disponována k tomu, aby tento mužův dar přijala a sama

se mu darovala. A láska mezi nimi je tak skutečná, tak hluboká, že se může stát novou lidskou osobou, pokud si to Bůh přeje.

Pohlavní styk tak má být účastí na lásce a životě samotného Boha. Zjevuje (činí viditelným) něco z neviditelného Božího tajemství.⁶ To samozřejmě neznamená, že na Bohu je něco sexuálního. Bůh je duch a není v něm místo pro rozdílnost pohlaví. Musíme být opatrní, abychom to, o čem se tu mluví, nepochopili nesprávně. Skutečnost, že sexualita zjevuje něco o tajemství Trojice, neznamená, že Trojice je sexuální. Bůh není stvořen k obrazu člověka jako muže a ženy, ale obráceně (srov. KKC, čl. 370). Boží tajemství přesahuje jakýkoli lidský obraz nebo analogii. To musíme mít na paměti vždy, když používáme analogii sexuální lásky, jinak bychom se dopouštěli závažného omylu tím, že bychom nekonečného Boha redukovali na naše omezené představy.

Analogie věrné sexuální lásky nám přes všechna svá výše zmíněná omezení může pomoci porozumět Boží lásce zvláště pronikavým způsobem. Milovat a být milován, jako miluje Bůh – to je nejhlubší touhou lidského srdce. Bůh ji tam vložil, když nás stvořil ke svému obrazu. Nic jiného nás nedokáže uspokojit. Nic jiného nás nemůže naplnit.

Právě *toto* ztělesňujeme jako muži a ženy. Sex je proto tak nádherný, tak skvělý, tak velkolepý, protože má vyjadřovat Boží svobodnou, úplnou, věrnou a plodnou lásku. Jiný název pro takový druh lásky je manželství.

Ano – sex má vyjadřovat manželský slib. Právě v něm se slova manželského slibu stávají tělem. Právě proto pohlavnímu styku říkáme manželské objetí.

Nevěsta a ženich u oltáře slibují, že se dávají jeden druhému svobodně, věrně, úplně a plodně až do smrti. Řečeno jazykem církevního

6 Srov. *Katechismus katolické církve* (dále KKC), čl. 370.

práva – slibují si věrnost, nerozlučitelnost a otevřenost vůči dětem. A o svatební noci a po celou dobu manželství tento svůj závazek uskutečňují. Vyjadřují svým tělem, co předtím vyjádřili u oltáře svou myslí a srdcem. A tím své manželství dokonávají, tj. završují, zdokonalují, zpečetují, obnovují.

Manželství: svátost Krista a církve

Manželé nejsou jenom obrazem lásky Boha v Trojici; jsou také obrazem lásky mezi Bohem a celým lidstvem, která se zjevuje v lásce Krista a církve. Díky křtu je manželství křesťanů svátostí. To znamená, že je živoucím znamením, které skutečně ukazuje spojení Krista a církve a má na něm účast. Manželské sliby žité na všech úrovních manželského vztahu, a zvláště tehdy, kdy se muž a žena stávají „jedním tělem“, jsou výrazem tohoto živoucího znamení.⁷

Můžeme parafrázovat slova svatého Pavla: Proto opustí muž otce i matku a přilne ke své nevěstě a ti dva budou jedno tělo. Je to veliké tajemství a odkazuje na Krista a církev (srov. Ef 5,31-32). Kristus opustil svého Otce v nebesích. Opustil dům své matky na zemi – aby vydal své tělo pro svou Nevěstu, abychom s ním mohli být „jedno tělo“.

Kdy se s Kristem stáváme „jedno tělo“? Nejkonkrétněji při eucharistii. Znovu připomínám, že sexuální lásku tu používám jen jako přirovnání k Boží lásce. Eucharistie samozřejmě není žádné

⁷ Srov. *Teologie těla*, 5. ledna 1983. Jan Pavel II. přispěl k lepšímu pochopení svátostného znamení manželství. Většina teologů v průběhu historie považovala za znamení manželství výměnu manželských slibů, zatímco jiní svátostné znamení kladli do aktu sexuálního dokonání manželství. Jan Pavel II. tyto dva pohledy sjednotil tvrzením, že slova manželského slibu „mohou být naplněna jen skrze manželské pohlavní spojení“. V manželském aktu, tvrdí papež, „přecházíme [...] ke skutečnosti, která těmto slovům odpovídá. Oba prvky jsou důležité vzhledem ke struktuře svátostného znamení“.

„sexuální setkání“. Když ale budeme vycházet z tohoto přirovnání, eucharistie je svátostným dokonáním mystického manželství Krista a církve. A půjdeme-li v tomto obrazu ještě dále, když přijmeme tělo našeho nebeského Ženicha do našeho těla, počínáme v sobě – podobně jako nevěsta – nový život – život samého Boha. Kristus totiž řekl: „Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život“ (Jan 6,53).

Protože společenství muže a ženy, kteří se stali „jedním tělem“, bylo předobrazem eucharistického společenství Krista a církve už od samého počátku, Jan Pavel II. hovoří o manželství jako o „prvotní svátosti“. Zastavme se na chvíli, abychom tuto skutečnost mohli hlouběji pochopit. Jan Pavel II. říká, že ze všech způsobů, které Bůh volí, aby ukázal svůj život a lásku ve stvořeném světě, je manželství – uskutečněné a dokonané v sexuálním spojení – v jistém smyslu tím nejzákladnějším. Nejdokonalejším zjevením Boží lásky ve světě je samozřejmě Kristus. Je to ale manželství, víc než cokoli jiného, které nás připravuje k tomu, abychom pochopili Kristovu lásku.

Svatý Pavel si nedělal legraci, když napsal, že je to „veliké tajemství“. Mohl Bůh nějak lépe zdůraznit důležitost, krásu a velkolepost naší sexuality? Bůh nám daroval sexuální touhu, aby byla silou, která nám umožní milovat, jak miluje on, abychom mohli mít podíl na jeho lásce a mohli naplnit sám smysl našeho bytí a naší existence.

To zní skvěle, můžete říci, ale je to na hony vzdálené zkušenosti, jakou mají se sexem skuteční lidé. Máte pravdu. Je mnoho věcí, které tvoří dohromady jiný obrázek, než jaký představuje Jan Pavel II.: zneužívání žen ze strany mužů v průběhu historie; tragédie znásilnění a jiných strašných sexuálních zločinů, páchaných i na dětech; AIDS a řada jiných pohlavně přenosných chorob; svobodné matky; děti „bez otců“; umělý potrat; cizoložství; strmě vzrůstající rozvodovost; prostituce; multimiliardový pornografický průmysl; atmosféra viny a studu, která často obklopuje věci týkající se sexuality. Obrázek, který

je tu vykreslován, je ve skutečnosti portrétem tragédie lidské hříšnosti a našeho odpadu od Božího záměru se sexualitou „na počátku“.

Lidská sexualita „na počátku“

Vraťme se ke knize Genesis. Zatímco první příběh stvoření popisuje naše povolání k lásce z objektivního hlediska, druhý příběh je představuje ze subjektivního pohledu našich prarodičů. Adam a Eva reprezentují nás všechny. Když k nám necháme promlouvat inspirované Slovo, začneme v jejich příběhu vnímat vnitřní hnutí našeho vlastního srdce. Ve svém nitru budeme moci zakoušet určitou „ozvěnu“ původního Božího záměru. Spatříme jeho krásu, uvědomíme si, jak moc jsme se od něho vzdálili, a zatoužíme po tom, aby byl znovu obnoven.⁸

Bůh stvořil Adama z prachu země a vdechl mu do chřípí dech života (srov. Gn 2,7).⁹ Hebrejské slovo pro „dech“ je v původním biblickém jazyce stejné jako slovo „duch“. A vzpomeňte, že Duch Boží je samotnou láskou mezi Otcem a Synem. Bůh vdechl do člověka *svou lásku*.

8 Někdo by mohl namítnout: „Cožpak věda nevyvrátila všechno kolem Adama a Evy?“ Ne. Příběh o stvoření v Genesis nebyl napsán jako *vědecké* pojednání o tom, jak vznikl svět. Genesis užívá obrazný jazyk, který hovoří o mnohem hlubších pravdách o vesmíru a naší existenci v něm, než nám kdy může poskytnout věda.

Představte si, že požádáte nějakého vědce a nějakého básníka, aby popsali strom. Výsledek bude velmi odlišný. Můžeme ale říci, že pohled vědce vyvrací pohled básníka?

Přesto příběh stvoření v Genesis není jen pouhou poezií. I když má mytickou povahu, není to pouhý mýtus. Je to inspirované slovo Boží. Hovoří o pravdě – hluboké pravdě – o smyslu života, o tom, kdo je Bůh a kdo jsme my jako muži a ženy. Církev vykládá symbolismus biblického jazyka autentickým způsobem (tj. s autoritou Bohem danou – pozn. překl.) a učí, že naši prarodiče byli stvořeni ve stavu svatosti a spravedlnosti, ale že padli při skutku, který se udál na počátku lidské historie (srov. KKC, čl. 375 a 390).

9 „Adam“ (což znamená „člověk“) je v tomto okamžiku obecné označení lidské osoby a zastupuje tu celé lidstvo, nikoli pouze muže. Biblický příběh ve skutečnosti nerozlišuje mezi mužem a ženou až do chvíle, kdy je z Adamova žebra stvořena žena.

To znamená, jak jsme zmínili výše, že člověk je osoba povolána žít s Bohem ve vztahu lásky. Člověk, který přijal Boží lásku, má Bohu na oplátku dát sám sebe. Je také povolán, aby Boží lásku sdílel s ostatními (srov. Mt 22,37-40). Je to vtištěno do jeho bytosti, takže svého naplnění může dosáhnout, pouze když tak jedná. Zdůraznil to II. vatikánský koncil, když potvrdil, že „člověk, jediný tvor na zemi, kterého Bůh chtěl pro něho samého, může sám sebe plně nalézt jen skrze upřímné darování sebe sama“.¹⁰

Není dobré být sám

Právě proto Bůh řekl: „Není dobré, že člověk je sám. Udělám mu pomoc, která by byla jeho protějškem“ (Gn 2,18). Bůh vlastně řekl: „Učiním někoho, koho by člověk mohl milovat.“ A tak Bůh stvořil z prachu země zvířata a přivedl je k člověku, aby jim dal jméno.

Při pojmenovávání zvířat si člověk začal uvědomovat svou odlišnost. Zvířata nemají svobodu řídit své jednání, zatímco on ano. Nebyla povolána k tomu, aby milovala, jako miluje Bůh, zatímco on ano. Dokážeme si představit, co asi Adam Bohu na to řekl: „Díky, Bože, za všechna tahle zvířata. Ale já nemohu milovat žirafu. Nemohu darovat sám sebe nějaké octomilce.“

Proto Hospodin uvedl člověka do hlubokého spánku a vzal jedno z jeho žeber. V našem překladu se ztrácí část významu, který ta slova mají. „Hluboký spánek“ by se dal přeložit jako „extáze“. Extáze doslova znamená „vyjít ze sebe“. Adamova extáze označuje, že Bůh

¹⁰ *Gaudium et spes* (dále GS), 24, upravený překlad. To, že jsme stvořeni „pro nás samotné“, znamená mimo jiné, že nás nikdo nesmí používat jako pouhý prostředek k vlastním cílům. Oproti tomu tu ostatní stvoření není „samo pro sebe“, ale *pro nás*. Proto smíme stvořený svět užívat pro náš prospěch, avšak pouze jako jeho dobří správce. Takto ovšem nikdy nesmíme používat druhou osobu.

bere ženu z *Adama samého*. Navíc pro židy „kosti“ zastupují celého člověka. Znamená to, že muž a žena sdílejí stejné lidství. V *obou* z nich přebývá Boží Duch, proto jsou oba povoláni milovat tak, jak miluje Bůh.¹¹

Teď si představte, co asi Adam prožíval, když se probudil a spatřil ženu. To, po čem nejvíc toužil, bylo darovat sám sebe z lásky jiné osobě, která by byla „jako on“; právě dal jméno miliardě zvířat, a nikoho takového nenašel. Co asi řekl?

„To je konečně kost z mých kostí a tělo z mého těla!“ (Gn 2,23). Tedy: „Konečně osoba jako jsem já, kterou mohu milovat.“

Jak Adam poznal, že ona je tou, kterou může milovat? Nezapomeňte, že oba byli nazí. Byla to jejich *těla*, která odhalovala duchovní pravdu o jejich osobě. Ve své nahotě objevili to, co Jan Pavel II. nazývá „snubní význam těla“, to je „schopnost [těla] vyjádřit lásku: právě tu lásku, kterou se člověk jako osoba stává darem; následně pak právě prostřednictvím tohoto daru uskutečňuje samotný smysl svého bytí a své existence“.¹²

Adam se podíval na sebe; podíval se na Evu. A pochopil jednu podstatnou věc: „Patříme k sobě. Bůh nás stvořil jednoho pro druhého. Já mohu dát sám sebe tobě a ty můžeš dát samu sebe mně a můžeme žít ve společenství, které dává život – můžeme žít Boží obraz, manželství.“

Takto se projevovala sexuální touha, jak ji Bůh stvořil a jak ji ti dva prožívali: jako touha dát se jeden druhému, a tak se stát Božím obrazem. To je důvod, proč byli nazí, ale nestyděli se (srov. Gn 2,25). Když milujeme, jako miluje Bůh, nemá stud v našem srdci místo – jen radost, pokoj a hluboké vědomí toho, že lidská podstata je dobrá.

11 Srov. *Teologie těla*, 7. listopadu 1979, pozn. 2.

12 *Teologie těla*, 16. ledna 1980.

Následky prvotního hříchu

Zkusme o této situaci chvíli popřemýšlet. Spojení v „jedno tělo“ v manželství má být tím nejdůležitějším zjevením života a lásky Boha ve stvoření. Zároveň ale existuje Boží nepřítel, který nám chce zabránit, abychom zakoušeli Boží lásku a život. Co myslíte, že udělá? No... podívejme se na to.

Bůh řekl Adamovi, že může jíst z kteréhokoli stromu v zahradě kromě „stromu poznání dobra a zla“. Pokud by z něj jedl, zemře (srov. Gn 2,17). Symbolikou biblického jazyka je tu řečeno, že Bůh stanovil určitou hranici, kterou člověk nesmí překročit. Bůh sám ví, co je pro nás nejlepší. Jako stvořené bytosti máme Bohu důvěřovat a nemáme chtít sami určovat, co je dobré a co je zlé. Když to uděláme, zemřeme.

Uvedu příklad. Představte si, že jste si koupili nové auto a poprvé s ním jedete k čerpací stanici. Na nádrži vašeho auta stojí napsáno: pouze na bezolovnatý benzín. Člověk by musel být opravdu blázen, kdyby si řekl: „Je mi jedno, co říká výrobce. Já tam dám naftu.“ Pokud by to udělal, čekaly by ho s autem dost velké potíže.

Náš život bude podobně jako auto „běžet“ tak, jak má, jenom tehdy, když budeme žít podle plánu Designéra. Nápis na nádrži auta tam není proto, aby omezoval naši svobodu, ale aby podpořil naši svobodu v konání dobrých rozhodnutí. Podobně je to s Božími příkázáními. Mají sloužit naší svobodě.

Skutečná svoboda neznamena dělat všechno, co chci. Pravá svoboda znamená dělat všechno to, co je dobré, co je ve shodě s pravdou o nás lidech. Jak řekl Ježíš: svobodnými nás učiní pravda (srov. Jan 8,32).

Sám rozhodovat o tom, jak budu žít, je opravdu velké pokušení. „Je mi jedno, co říká Bůh. Je mi jedno, že ustanovil církev, aby učila pravdě. Budu si dělat, co *já* budu chtít.“ Pokud si v sobě uvědomujeme tuto tendenci, pak poznáváme, že jsme zdědili následky prvotního hříchu.

Ale proč bychom vůbec Boží lásku a jeho péči o nás zpochybňovali? Proč bychom jedli ze stromu, ze kterého nám Bůh zakázal jíst, protože nás miluje? Vždyť je to stejná hloupost jako do auta na benzin tankovat naftu!

Proč bychom to dělali? Protože, jak uvádí *Katechismus katolické církve*: „Za rozhodnutím našich prarodičů zvolit neposlušnost stojí hlas svědce, který se staví proti Bohu a který ze závisti uvrhne lidi do smrti.“¹³

Tento svůdný hlas patří otci lži – pokušiteli, satanovi. Závídí lidem, že je Bůh stvořil ke svému obrazu a své podobě a jako muže a ženy je povolal k účasti na svém životě. Satan se proto rozhodl nás odtrhnout od Božího života tím, že se mu podaří nás přesvědčit, že nás Bůh nemiluje.

Aby zasel do srdce ženy pochybnost, had řekl: „Tak Bůh vám tedy řekl: »Nejezte ze žádného stromu v zahradě?« [...] Ne, nezemřete. Naopak, Bůh ví, že v den, kdy byste z něho jedli, otevrou se vaše oči a budete jako Bůh znát dobro i zlo“ (Gn 3,1.4-5). Co z toho plyne? Bůh nechce, abyste byli jako on; Bůh vám nechce dát sám sebe; Bůh není láska. Jestli chcete být „jako Bůh“, musíte po tom sami sáhnout a vzít si to.

Moment! Bůh je přece stvořil ke svému obrazu a *podobě* (srov. Gn 1,26). Satan se jim snaží prodat něco, co už mají.

Když žena viděla, že plod stromu je „vábny na pohled“, utrhla jej a jedla. Dala i svému manželovi a on jedl. Potom se jim otevřely oči a poznali, že jsou nazí, proto se skryli (srov. Gn 3,6-8).

Co se to stalo? Předtím, než jedli ze stromu, byli oba nazí, ale nestyděli se. Teď se stydí. Proč?

13 KKC, čl. 391.

Bůh, který je Pravda, nemůže lhát. Řekl, že když budou jíst z toho stromu, zemřou. Teď sice hned nepropadli smrti, zemřeli však duchovně.

Jako jejich povolání a síla k lásce jim byl dán Duch. Když v našich prvních rodičích Duch „zemřel“, odumřela i jejich schopnost milovat podle Božího vzoru. Bez přítomnosti Ducha se sexuální touha stala pokřivenou a sebestřednou.

Adam a Eva už neviděli jasně v těle toho druhého zjevení Božího plánu lásky. Začali tělo druhého vnímat spíše jako prostředek k uspokojení vlastních sobeckých tužeb. Pak ale nahotu v přítomnosti druhého – i v přítomnosti Boha – začal doprovázet pocit strachu, odcizení a studu: „[...] bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl“ (Gn 3,10).

Jeich stud se však netýkal ani tak samotného těla jako spíše chtivosti v jejich srdci. Byli si totiž stále vědomi, že je Bůh stvořil jako osoby pro ně samotné, na které se nikdo nesmí dívat jako na věci k použití pro někoho jiného. Svá těla zakryli, aby je nevystavovali chtivým pohledům. Stud má tedy i pozitivní úlohu, protože má chránit „snubní význam těla“.

Vzájemné doplňování se muže a ženy se stává zdrojem rozdělení

Tělo vyjadřuje osobu, jak píše Jan Pavel II.¹⁴ Znamená to, že všechny rozdíly mezi mužem a ženou (emoční, psychické, duchovní i fyzické) Bůh stvořil proto, aby se ti dva vzájemně doplňovali, vytvářeli jednotu, která dává život. Kvůli hříchu se však tyto rozdíly

¹⁴ Srov. *Teologie těla*, 31. října 1979.

často stávají zdrojem napětí, konfliktů a rozdělení. Sama historie je příběhem o chaosu, jaký prvotní hřích vnesl do vztahu mezi mužem a ženou.

Adam nejprve přijal Evu od Boha jako skutečné požehnání a dar. Po hříchu na ni svaluje vinu za všechny své problémy. Dokonce vyčítá Bohu: „Žena, kterou jsi mi dal [ty], aby byla se mnou, *ta* mi dala z toho stromu, a tak jsem jedl“ (Gn 3,12). Všechno je to její vina. Jak často muži i dnes svalují vinu za své problémy na ženy!

Ženy v průběhu historie mnoho vytrpěly pod nadvládou mužů! „[...] budeš toužit po muži, a on ti bude vládnout“ (Gn 3,16). To není Boží záměr. Je to důsledek hříchu. Někteří muži, aby si nemuseli přiznat vlastní hříšnost, dokonce používají k ospravedlnění svého diktátorského postoje i různé citáty z Písma (srov. např. níže kap. 3, otázka 16).

Nesmíme ale zapomenout na to, že se jedná o oboustranný proces. I hříšná „touha ženy po muži“ byla pro muže zdrojem úzkosti. Zatímco muži často ovládají a manipulují ženy pro své vlastní fyzické uspokojení, ženy často používají své „ženské zbraně“, aby manipulovaly s muži – možná víc pro emoční než fyzické uspokojení.¹⁵ Často vidíme, že muži používají lásku, aby získali sex, a ženy používají sex, aby získaly lásku.

Je důležité si uvědomit, že i když máme tendenci považovat zvrácené mužské jednání za horší než ženské, obojí je vážným pokřivením autentické sexuální lásky. V obou případech toho druhého používáme jako prostředek k vlastnímu uspokojení a nepřístupujeme k němu jako k osobě, kterou máme milovat pro ni

15 To je samozřejmě přílišné zveřejnění. Ale přesto většinou platí, že muži zakoušejí své hříchem zasažené sexuální touhy jako nasměrované k fyzickému uspokojení na úkor žen, zatímco u žen jsou nasměrované k emočnímu uspokojení na úkor mužů. Je třeba zmínit, že někteří muži a některé ženy prožívají sexuální přitažlivost k osobám stejného pohlaví. Ačkoli tato přitažlivost, protože není svobodně zvolena, není sama o sobě hříšná, je bezpochyby jedním z projevů deformace sexuální touhy v důsledku prvotního hříchu. Více k tomuto tématu zde v kap. 8.